

Deti a Tokaj

**Metodika k možnostiam využívania potenciálu oblasti Tokaj na pobyty rodín
s deťmi**

**Metodiku vytvorilo Dobrovoľnícke centrum Košického kraja s podporou
cezhraničného projektu malých grantov Via Carpatia**

Košice, Tokaj, 2021



Európsky fond regionálneho rozvoja

Budujeme partnerstvá

www.skhu.eu

www.viacarpatia-spf.eu

Obsah tejto publikácie nemusí nevyhnutne odrážať oficiálne stanovisko Európskej únie.

Publikácia slúži pre jednotlivých prevádzkovateľov ubytovania, stravovania, cykloslužieb či iných aktivít pre verejnosť.

Metodika bude voľne dostupná na www.dckk.sk ale taktiež bude všetkým v súčasnosti známym prevádzkovateľom zasielaná mailom.

Veríme, že táto metodika môže dopomôcť k tomu, aby Tokaj nebol vnímaný iba ako oblasť na krátkodobú turistiku za vínom a vinnými pivnicami, ale taktiež na dlhodobé (aspoň týždeň) dovolenky rodín s deťmi.

OBSAH

Úvod.....	4
Východisková situácia.....	5
Súčasnú aktivitu pre deti na Tokaji.....	7
Čo prináša na Tokaj Dobrovoľnícke centrum Košického kraja.....	11
Aké sú možnosti pre aktivitu pre deti do budúcnosti.....	13
Záver.....	16

Úvod

My, tvorcovia publikácie, dobrovoľníci, ktorí do tejto oblasti chodia už päť rokov v lete pomáhať a zveľaďovať ho, sme sa rozhodli napísať túto publikáciu. Dôvod bol jednoduchý, často ľudia žijúci priamo na Tokaji, obklopení svojimi dennodennými radosťami a starosťami, často najmä spojenými s úrodou hrozna a tvorbou vína, nevidia potenciál ich oblasti.

Tokaj sa dlhodobo v očiach ľudí spájal iba s návštevou tokajských vinných pivníc a teda s krátkodobou turistikou (jedna – dve noci) spojenou s ochutnávkami vína. My sme v posledných rokoch zistili, že ak prideme ako dobrovoľníci aj na 11 dní v letných mesiacoch na naše tradičné dobrovoľnícke pobytky, nikdy nestihneme pomôcť všade kde treba. Či natrieť všetky lavičky a altánky pre turistov a cyklistov, či dať nový náter schodom na vyhliadkovú vežu, či pretrieť detské ihriská, či vytvoriť nové vodozádržné opatrenia, či prečistiť vodný prameň a vytvoriť jazierko, či vytvoriť nové detské prvky, či starať sa o vytvorený rozprávkový les.

Aktivít je mnoho a v posledných rokoch je vidieť, že ľudia začínajú vnímať, že Tokaj je aj miesto, kde si môžu oddýchnuť ako v Toskánsku, prichádzajú sem ľudia na cyklovýlety medzi vinicami, ktoré si získavajú svojich priaznivcov.

Ak teda máte záujem ako miestni podnikatelia, prevádzkovatelia, vidieť, ako to vnímame z tej vonkajšej strany, poprípade v čom by sme vám vedeli pomôcť, prečítajte si nasledujúcich pár strán.

Východisková situácia

Tokaj je od nepamäti spätý s vínom. Už záznamy s pred 500 rokov hovoria o víne, o Tokaji ako mieste určenom na poľnohospodárstvo. Tokaj, ak ho vnímame ako oblasť súčasných obcí Malá Trňa, Veľká Trňa, Čerhov, Viničky, Borša, Veľká a Malá Bára, tak môžeme povedať, že je málo obcí v Košickom kraji, kde je taký potenciál rodinných dovolení ako tu.

Každý rodič chce pre svoje dieťa to najlepšie. A jedno z toho najlepšieho je, aby sa pohybovalo v zdravom prostredí. Tokaj takým prostredím je. Nie je zaťažovaný žiadnym priemyslom, má teda čistý vzduch, čistú spodnú vodu. Takých oblastí je v Košickom kraji málo. Ľudia s radosťou chodia s deťmi do Slovenského raja, či na Zemplín, ale chemické a banícke závody z týchto miest urobili vo väčšej miere oblasti, kde nie je taká dobrá klíma pre deti, ako na Tokaji.



A práve Tokaj je oblasť, ktorá tento potenciál nevyužíva. Poskytovatelia ubytovania, prevažne vinári, sa snažia celoročnú prevádzku pokryť krátkodobými (max 2 – 3 noci) pobytmi ľudí, ktorí prídu na ochutnávky vín, firemné teambuildingy spojené s vínom a podobne.

My sa snažíme posledné roky názor na Tokaj v tomto zmysle meniť a vytvárame podporné detské atrakcie, či sa snažíme revitalizovať a udržiavať tie, ktoré už na Tokaji vznikli a starostlivosť o nich je príťažou pre akéhokoľvek prevádzkovateľa.

Z tohto pohľadu my považujeme za východisko fakt, že pokiaľ sa chceme v Košickom kraji snažiť o nárast cestovného ruchu, tak jednou z oblastí, kde by sa to malo určite udiť, by mal byť Tokaj. Miesto stvorené na detské zážitky.

Súčasn  aktivity na Tokaji

V súčasnosti, keď pr de rodina na Tokaj, má tieto moŐnosti:

Veľaty:

V lete vyuŐiť kúpalisko s detským bazénom vo Veľatoch.



V reŐtaur cii sa nachádza detsk  plastov  domček ako základ akéhosi detského kútiku pre hostí v reŐtaur cii.

 erhov:

Prejsť sa okolo jazierka (cca 4 minúty)



Veľká Trňa

Zahrať sa na obecnom detskom ihrisku (jedna šmýkalka, tri preliezky)



Ubytovať sa Na chalupe, kde je možné si vypožičať aj detské bicykle na rodinný cyklovýlet, taktiež je pri ubytovaní herná veža pre deti.

Ubytovať sa u Ostrožoviča, kde je možnosť s deťmi kúpať sa v bazéne pre ubytovaných hostí.

Malá Trňa

Vyhliadková veža s ihriskom pre deti



Vo vinery Macík sa nachádza vo vnútri detské ihrisko

Pod futbalovým štadiónom sa nachádza detský rozprávkový les



V Kolonii je vonkajšie detské ihrisko a taktiež aj dospelácky aj detský bazén.



Taktiež nové ubytovanie Vegetime sa hrdí tým, že je baby friendly a má aj vlastný bazénik aj detské ihrisko

Okrem toho aj v tejto obci je jazierko s lienkami, kde je možné sa s deťmi prejsť.

Pod kultúrnym domom v obci je detské ihrisko, kde je možné sa taktiež zahrať.

Viničky

V Zlatej putni je možné sa zahrať von pred reštauráciou na trampolíne a na hojdačkách.

Okrem vyššie uvedených možností je ešte taktiež možné si objednať plavbu loďou po Bodrogu, ktorá môže byť zaujímavá aj pre deti.

Taktiež na konci septembra sa v obci Čerhov koná vinobranie a sú pre deti nachystané detské atrakcie, kolotoče, detské vystúpenia.

V októbri sa v Malej Trni realizuje pretek Tour de Tokaj, ktorý je určený aj pre detské bežecké a cyklo kategórie aj so sprievodným detským programom.

Pomedzi všetky tieto obce a vinice sa nachádzajú cyklotrasy na výlety aj s deťmi, či s cyklovozímkami pre deti.

Túto časť budeme každoročne aktualizovať vo verzii, ktorá bude dostupná na stránke www.dckk.sk

Čo prináša na Tokaj Dobrovoľnícke centrum Košického kraja

Ako už bolo uvedené v úvode tejto publikácie, každoročne v lete dobrovoľnícky z nášho centra chodia na Tokaj na „Dobrocamp“, kedy realizujeme aktivity, ktoré máme odkomunikované so starostami, či miestnymi aktérmi.

Revitalizujeme súčasné možnosti využívania voľného času: najmä obnovujeme nátery na drevených povrchoch, prevádzkujeme v určitých hodinách otvorené informačné centrum v Čerhove, ale aj vytvárame nové atrakcie, aby bol Tokaj pre deti pútavejší.

V minulosti okrem revitalizácií existujúcich atrakcií sme sa pustili do:

- Vytvorenia veľkej lienky a medveďa z tufových kameňov, ktoré v súčasnosti môžu deti nájsť na dvoch miestach pri rôznych vstupoch do Malej Trne.
- Vytvorenia novej relaxačnej zóny s lavičkami a drevenými rybami a citátmi pri starom zanesenom prameni, v súčasnosti sme ho prečistili a vytvorili jazierko s relax zónou
- Vytvorenie detského rozprávkového lesa, pod futbalovým ihriskom v Malej Trni.
- Snažili sme sa zrealizovať alternatívne teenagerske ihrisko a zónu oddychu pre miestnych teenagerov vo Veľkej Trni, ale to sa nám nepodarilo doviest' do úspešného konca, čo v budúcnosti ešte nevyklúčujeme.

Okrem týchto pravidelných aktivít by sme na Tokaj chceli doniesť aj nový prvok, a to každé leto počas dobrocampu s dobrovoľníkmi aj pomôcť a zorganizovať Rozprávkový festival. Jeho pilotný ročník bude 6. – 7. 8. v Malej Trni. Malo by ísť o festival, ktorý do prostredia Tokaja dostane viac rodín z celej oblasti Východného Slovenska, ktorý by sa sem aj neskôr radi vrátili na dovolenku.

Spolu so Slovenskými Lesmi by sme chceli vytvoriť aj detský chodník od ráscestia za obcou Čerhov smerom na bývalé kúpele. Tento chodník by sa niesol v znamení lesnej pedagogiky, ktorá by bola sprevádzaná detskými rozprávkovými postavičkami. Už v súčasnosti na tento chodník chodia rodiny s deťmi, ale iba ak cez neho prejdú vrámci cyklotrasy. Do budúcnosti by to však mohol byť pre dovolenkárov tip na nenáročný výlet pre deti s rodičmi, či už na bicykloch, alebo aj peši, keďže ide o cca 4 km prechádzku.

Keďže v lete 2021 nevieme, aké veľké podujatie je možné realizovať kvôli možnosti meniacich sa opatrení v súvislosti s koronavírusom, pôjde o pilotný komornejší ročník, kedy chceme osloviť najmä ľudí z najbližšieho okolia a potom v roku 2022 nadviazať na úspešný prvý ročník, ďalšími už väčšími podujatiami.

V roku 2021 v septembri budeme taktiež pomáhať pri realizácii detských podujatí v rámci balónovej fiesty, ktorá sa bude prvýkrát realizovať v Borši.

Aj do budúcnosti, pokiaľ budeme mať s dobrovoľníkmi kde v na Tokaji bývať, by sme chceli všetko, čo na Tokaji vytvoríme, či vytvorí niekto iný, pomáhať udržiavať.

Aké sú možnosti pre aktivity pre deti do budúcnosti

Za základné aktivity, ktoré by sa určite mali na Tokaji v rámci pobytov detí zmeniť, sú:

- Názory niektorých miestnych vinárov, ktorí majú dojem, že na Tokaj deti nepatria. Veríme, že postupnými jemnými aktivitami aj im ukážeme, že Tokaj je oblasť, ktorá môže byť prienikom medzi pobytmi milovníkov vína a taktiež medzi rodinami, ktoré hľadajú plnohodnotnú pokojnú dovolenku v čistom prostredí pre svoje deti.
- Prevádzkovatelia súčasných vinárstiev by mali mať taktiež snahu vytvoriť vo svojich priestoroch detské kútiky v indoorových priestoroch, alebo detské ihrisko v exteriéry. Úplne sa totiž nedá zamedziť tomu, aby prišli rodičia s deťmi aj na miesta, kde si ich „neprajú“. Okrem toho si myslíme, že keď jednotlivé miesta spoločne spájajú cyklotrasy, ktoré sú vhodné aj pre menšie deti, tak je samozrejme, že si rodičia s deťmi vytvoria výlet z jedného vinárstva do druhého, kde si dajú aj oddych, aj sa občerstvia celé rodiny. Čím je samozrejme, že okrem ihriska by tieto vinárstva, ktoré sú otvorené aj pre verejnosť, mali mať v ponuke aj občerstvenie pre deti.
- Každý mesiac by mala byť jedna verejná aktivita pre deti cez víkend. Ak zoberieme do úvahy, že ide o obce Čerhov, kde sa koná vinobranie v septembri, Malá Trňa, kde sa konajú aj detské cyklopreteky aj s programom Tour de Tokaj každý október, tak by bolo vhodné, ak by sa konala niekedy v priebehu mája, júna alebo augusta detská aktivita ešte vo Veľkej Trni, Viničkách alebo Borši.
- Naďalej by sme chceli udržať realizáciu Rozprávkového festivalu.
- Taktiež ak sa po tomto roku podarí realizovať každoročne balónovú fiestu, bolo by to taktiež tradičné podujatie, ktoré môže Tokaj ukazovať ľuďom v inom svetle.

Naše konkrétne návrhy aktivít:

- V reštaurácii vo Veľatoch by bolo vhodné, ak by v interiéri **rozšírili detský kútik**. Ak totiž na Tokaji prší, vôbec nie je žiadna možnosť, kde môžu rodiny odísť mimo svoju izbu, ktorú by mali na Tokaji prenajať.
- Vo Veľatoch vo **wellnes** by bolo vhodné, ak by púšťali do vnútra aj rodiny s malými deťmi. Je to jediné miesto, kde človek môže ísť do wellnes a pritom nie je dovolené pre rodiny s menšími deťmi, toto by bolo potrebné určite zmeniť.
- Vo Veľkej Trni by bolo vhodné oplotiť areál bývalej základnej školy a vytvoriť tam alternatívny oddychový priestor. Ide o krásny priestor, kde by napríklad mohlo pre turistov z väčšieho okolia fungovať v **lete raz za týždeň letné kino**.
- V Malej Trni je v súčasnosti najviac možností pre deti a za najväčší problém považujeme nadmerné množstvo hmyzu a premnoženie komárov v oblasti pod futbalovým ihriskom, čo odrádza ľudí od návštevy rozprávkového lesa a taktiež aj dobrovoľníci sú často demotivovaní a nevedia v takom prostredí pomáhať udržiavať rozprávkový les. My si na jednej strane uvedomujeme, že je to les a teda prirodzene

sa tu hmyz vyskytuje, tu je však vo veľmi veľkej kumulácii. Dokonca je to priestor, kde je vytvorené pri futbalovom ihrisku aj sociálne zázemie a toalety, čo znamená, že ľudia by si v tomto prostredí v lete aj radi **vytvorili stany**, ale množstvo hmyzu im to nedovoľuje. To by bolo potrebné zmeniť, pretože v lese je množstvo detských atrakcií a náučný chodník pre deti. Urobiť z tohto priestoru v budúcnosti príjemné **campovisko** by malo byť cieľom obce, deti by sa v tomto prostredí plnom atrakcií rozprávkového lesa cítili príjemne.

- Urobiť napríklad **deň maskotov na deň detí**, alebo v deň vysvedčenia či v podobný symbolický deň. Môže to byť taktiež deň niekedy koncom apríla, či začiatkom mája, keďže ide o prostredie na juhu a teda aj s možnosťou realizácie outdoorových aktivít vo väčšej časti roku ako napríklad na severe Slovenska.
- V Čerhove za informačným centrom je pozemok, na ktorom sú **prípojky na karavány**. Nikdy však takto nebol využívaný. Pritom dovolenky po kempoviskách a prenájom karavánov sa aj na Slovensku začína rozbiehať vo väčšej miere a z toho dôvodu by bolo potrebné, aby aj tento priestor mohol slúžiť na účel, na ktorý tam bol tento pozemok prispôsobený. Ak totiž chceme dostať viac rodín na dovolenku do tohto prostredia, je potrebné, aby sme mali aj väčšiu kapacitu ubytovania. A v súčasnosti je množstvo rodín, ktoré majú radi bývanie v karavánoch, či v stanoch a tieto miesta sú pre tento účel ideálne, keďže majú sociálne zázemie a prípojky. Je potrebné vytvoriť rezervačný formulár, cenník a keďže v priestoroch pred týmto karavánovým pozemkom je obecným úradom, tak je možné tam karavány privítať aj počas úradných hodín obecného úradu.
- Obec Veľká Trňa je obcou, ktorou prechádzajú či už peší turisti, alebo cyklisti, keď vystúpia z vlaku v Čerhove a idú na výlet po Tokaji. V obci by malo byť zriadené **občerstvenie, výčap nápojov, niečo pod zub, pričom by bolo aj detské ihrisko**. Na Tokaji totiž úplne chýbajú „občerstvovacie stanice“, počas celodenných výletov. A pritom práve takéto miesta sú často motiváciou pre deti, prečo dokážu aj dlhšie ísť na bicykli, či pešo. Na Tokaji je možné sa občerstviť iba vo vinárstvach, ale tie sa môžu stať, že sú práve cez víkendy, kedy je najviac návštevníkov na Tokaji, uzavreté pre súkromnú spoločnosť. V takom prípade nemajú rodiny žiadnu možnosť si niekde sadnúť, oddýchnuť si, či si dať varené jedlo.
- V obci Borša bol na jar 2021 otvorený zrekonštruovaný kaštieľ. Veríme, že pri jeho priestoroch v parku sa budú pravidelne organizovať verejné aktivity. Až sa tu žiada **kaštieľne leto**, kde by v parku boli ľudia v starovekých kostýmoch a deti by sa mohli odfotiť s grófkami, princeznami, poprípade si aj sami vyskúšať nejaké kostýmy.
- Viničky sú krásnou obcou, v ktorej sa vôbec nenachádzajú žiadne aktivity pre deti a pritom práve Zlatá Putňa je jediná otvorená reštaurácia pre verejnosť na Tokaji. Z toho dôvodu je zrejmé, že rodičia, ktorí chcú deťom dopriať aj tradičnú tokajskú kuchyňu, tak do tejto reštaurácie a teda aj do tejto obce zavítajú. Ak by vedeli, že tu môžu stráviť ešte nejaký čas, pretože táto obec niečo pre deti ponúka, bolo by to ideálne. Krásny priestor na prechádzku je napríklad pri Bodrogu smerom popri vode

od úseku pri kostole vo Viničkách. Tento priestor by mohol byť kreatívne vytvorený pre deti. Hoc iba **lemovaný maľovanými kameňmi**. V ideálnom prípade aj s označením miesta a časov, kde si aj deti vedia vlastné maľované kamene vytvoriť a umiestniť niekde na Tokaji.

- V Zlatej Putni mali v minulosti **vo vnútri reštaurácie detský kútik**, teraz sa tam už nenachádza a to by bolo potrebné opäť obnoviť. Deti pokiaľ na Tokaji nie je ideálne počasie, naozaj nemajú čo robiť, nie je tu pre nich nikde vytvorený žiaden hravý interiérový priestor a z toho dôvodu je potrebné, aby aspoň reštaurácie mysleli na tento nedostatok a ak rodičia využijú čas na kávu, aby sa deti mali aspoň trochu kde zahrať.
- Ideálne by bolo v budúcnosti vytvoriť aj **samostatné interiérové ihrisko** platené na Tokaji, niečo na spôsob Funparkov, kde sú väčšie preliezky, trampolíny, guľčkové bazény a podobne.
- Aspoň raz do mesiaca celoročne by bolo vhodné, ak by niektoré z ubytovaní poskytovalo niečo ako **andersenovskú noc**, teda priestor, kde by bolo možné na noc nechať deti prespať pri rozprávkach. V tom čase môžu rodičia stráviť narodeniny, výročie alebo akýkoľvek sviatok v niektorom z vinárstiev, pričom ráno by pre deti prišli. Najmä v období, keď Tokaj nie je plný, by to bol ideálny spôsob, ako zabezpečiť hostí pre viacerých aktérov v tejto oblasti.
- Taktiež by bolo vhodné, keby aspoň dvakrát do mesiaca sa realizovala aj **tematická rozprávková plavba po Bodrogu**, ktorá by bola viac zameraná na detského cestovateľa.

Záver

Tokaj je oblasť, kde sa najmä vďaka Tokajskej vinnej ceste a jej členom podarilo vybudovať informačné centrum, zázemie pre karavány, vyhliadkovú vežu, detský náučný chodník, cyklotrasy. Spolu s týmito aktérmi a dobrovoľníkmi sa aj my snažíme zveľaďovať spoločný priestor. Všetci vinári a podnikatelia na Tokaji sa taktiež snažia zlepšovať svoje služby.

Stačí naozaj málo, aby v rámci spoločnej komunikácie a v rámci minimálnych finančných nákladov mohol byť z Tokaja priestor, kde sa budú radi zdržiavať počas celého roka rodiny s deťmi.

A my veríme, že to takto v konečnom dôsledku bude vyhovovať úplne všetkým.